

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Znanstveni kolokvij **MODELI REVITALIZACIJE I UNAPRJEĐENJA KULTURNOG NASLIJEĐA**
24. svibnja 2017., Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Strossmayerov trg 14, Zagreb, 10-17 sati

akademik Mladen Obad Šćitaroci, 099/56068244, scitaroci@gmail.com

Povodom znanstvenog kolokvija

Znanstveni kolokvij pod naslovom *Modeli revitalizacije i unaprjeđenja kulturnog naslijeđa* organiziraju Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Kolokvij se odvija u sklopu aktivnosti znanstveno-istraživačkog projekta *Urbanizam naslijeđa / Heritage urbanism* (HERU), koji se provodi od 2014. do 2018. na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu pod vodstvom akademika Mladena Obada Šćitarocija, a projekt financira Hrvatska zaklada za znanost. U istraživanju sudjeluje 33 istraživača. Provodi se 14 doktorskih istraživanja (5 je obranjenih, a 9 ih je u tijeku). Istraživanje se provodi u suradnji s nekoliko institucija iz inozemstva (Italija, Austrija, Velika Britanija, Španjolska).

Znanstveni kolokvij je mjesto multidisciplinarnе rasprave o modelima revitalizacije i unaprjeđenja kulturnog naslijeđa. Dosadašnji korišteni modeli ne daju zadovoljavajuće rezultate, naslijeđe nam propada i ne koristi se ili se ne koristi na održiv način. Prijeko su potrebni NOVI I SUVREMENI MODELI, koji će biti učinkoviti i koji će zaustaviti propadanje kulturnog naslijeđa.

Hrvatska baštini 25 stoljeća urbane kulture. Upravo je graditeljsko naslijeđe najugroženije jer je ili prepuštano propadanju ili se na njemu provode često puta nezadovoljavajuće suvremeni zahvati koji prečesto mijenjaju temeljna svojstva kulturnih dobara. Posljedica jednog i drugog načina ponašanja jest gubitak ili osiromašenje naslijeđa kao kulturnog dobra i nacionalnog identiteta, ali i gubitak naslijeđa kao resursa za razvoj i više standarde života.

Temeljno je pitanje kako brojno propadajuće naslijeđe uključiti u suvremeni život, kako spriječiti njegovo propadanje, kako mu produljiti život, kako ga učiniti resursom koji će se sam održavati, kako ga kreativno i racionalno nadopuniti, osuvremeniti i učiniti ga aktivnim – a da ne izgubi svojstvo naslijeđa. Kako naslijeđe kao gubitnika, često shvaćenog kao teret zajednici, pretvoriti u dobitnika kao nositelja razvoja?

Učinkovito korištenje i opstanak naslijeđa nije moguće ako je prepušteno pojedinačnim inicijativama i ako se rezultat mjeri na temelju malobrojnih dobrih primjera, posebice ako se zna da je u Hrvatskoj zaštićeno približno 6750 kulturnih dobara. Ozbiljnog unaprjeđenja naslijeđa ne može biti bez jasne državne strategije i koordiniranog provedbenog programa. Problem revitalizacije kulturnoga naslijeđa ne može se riješiti selektivnim pristupom, ne može se rješenje očekivati samo u području kulture. Obnovu, revitalizaciju i unaprjeđenje kulturnoga naslijeđa moguće je riješiti samo sveobuhvatno – državnom strategijom, koordiniranim akcijskim planom te aktivnim i promišljenim uključenjem svih nadležnih državnih institucija iz područja kulture, regionalnog razvoja, gospodarstva, turizma, financija (fiskalna politika), prostornog uređenja, infrastrukture i pravosuđa. Parcijalna (sektorska)

rješenja su potpuno neučinkovita. Teret očuvanja i unaprjeđenja naslijeđa ne može biti samo na konzervatorima i Ministarstvu kulture.

Stvarnost postupanja s naslijeđem u Hrvatskoj je zabrinjavajuća. Tome u prilog govore brojni slučajevi i problemi. Postoje primjeri dobre obnove i revitalizacije naslijeđa u Hrvatskoj, ali premalo je takvih slučajeva u odnosu na ukupnost naslijeđa kojega baštinimo u rasponu nekoliko tisućljeća.

Razmišljanja u Hrvatskoj glede revitalizacije kulturnog naslijeđa su statična i konzervativna. Posljedica toga je mrtvilo, malobrojni su slučajevi revitalizacije i propada većina naslijeđa jer se ono ne koristi. Stječe se dojam da je važnije formalno-birokratski zadovoljiti zaštitu naslijeđa, makar ono i nadalje propada, nego da liberaliziramo revitalizaciju uz poštivanje jasnih kriterija. Jedino povjerenje u inovativno može pokrenuti pozitivne procese, pa tako i revitalizaciju naslijeđa. Pozitivan proces podrazumijeva da baštinu ne shvaćamo kao teret i ograničenje, već kao izvor i pokretač razvoja. Valja učiti živjeti s naslijeđem i živjeti i omogućiti naslijeđu da živi.

Kulturnim naslijeđem potrebno je upravljati, brinuti se za njega i unaprjeđivati ga. Želi se zaraditi na naslijeđu, ali se ne želi ulagati u naslijeđe. Nije dovoljna samo dobra izvedba obnove, potreban je dugoročni opstanak obnovljenog naslijeđa i pokretanje razvoja lokalne zajednice. Zato je potrebno u proces obnove i revitalizacije ugraditi ekonomske kriterije i postaviti načela upravljanja naslijeđem.

Upravo su pronalazak prikladne namjene, ekonomski kriteriji obnove i revitalizacije te prikladni modeli upravljanja trenutno najvažniji aspekti u revitalizaciji kulturnog naslijeđa. Jedino takav pristup omogućava stvarno očuvanje, obnovu i revitalizaciju kulturnog naslijeđa te njegovo korištenje kao pokretača gospodarskog oporavka svih regija, gradova i sela. Time će se omogućiti da živimo s naslijeđem, u naslijeđu i od naslijeđa – nadograđujući, osuvremenjujući i unaprjeđujući to naslijeđe za nas same, ali i za naraštaje koji dolaze.

akademik Mladen Obad Šćitaroci

UVOD

U ZNANSTVENI KOLOKVIJ

MODELI REVITALIZACIJE I UNAPRJEĐENJA KULTURNOGA NASLIJEĐA

Na tlu Hrvatske baštinimo kulturno naslijeđe brojnih stoljeća i tisućljeća. Samo mali dio smo zbrinuli i očuvali ga za buduće naraštaje. Većina naslijeđa propada i nestaje, a time nestaje dio kulturnog, povijesnog i prostornog identiteta Hrvatske. Propada čak i naslijeđe pod zaštitom UNESCO-a. Posebice je u teškom stanju graditeljsko naslijeđe. Dosadašnji modeli korišteni posljednjih pola stoljeća ne daju rezultate, osim malobrojnih iznimki. Što učiniti? Koji su to učinkoviti modeli koji će zaustaviti nestajanje naslijeđa, pomoći u njegovoj revitalizaciji i unaprjeđenju te usmjeriti na putove koji će dati rezultate, koji će omogućiti opstanak i život naslijeđa? To su pitanja na koja tražimo odgovore. Ako znanstvenim kolokvijem potaknemo razmišljanje o tom problemu te ako po tko zna koji put skrenemo pozornost na ozbiljnost stanja naslijeđa i potrebu njegove revitalizacije – bit će to značajan doprinos u neprekidnim znanstvenim, stručnim i popularizacijskim aktivnostima za spašavanjem i unaprjeđenjem hrvatskoga naslijeđa kao neprocijenjiva nacionlanog identiteta, ali i neponovljivog izvora za kulturni, turistički, društveni i gospodarski razvoj.

Dvadeset pet stoljeća urbane kulture na tlu hrvatske

Hrvatska baštini 25 stoljeća urbane kulture – od ilirskih protourbanih naselja, prvih grčkih gradova iz 4. stoljeća prije Krista i rimske graditeljske kulture preko srednjovjekovnih, renesansnih i baroknih gradova, vernakularnih i fortifikacijskih građevina do velikih preobrazbi gradova druge polovice 19. stoljeća i do modernističke arhitekture i urbanizma 20. stoljeća. Sačuvani su brojni, raznoliki i visoke vrsnoće prepoznati kulturni krajolici koji potvrđuju skladan i moguć održiv suživot čovjeka i prirode.

Umijeće nasljeđivanja – umijeće stvaranja naslijeđa

Dvadeset pet stoljeća duga tradicija gradogradnje svjedoči o vitalnosti i kontinuitetu, a obilježava ju autohtonost proizašla iz podneblja, *genius locia*, vještine i kreacije graditelja te prilagodbe društvenim i lokalnim uvjetima. Brojno naslijeđe svjedoči o umijeću nasljeđivanja i skladne nadgradnje. Da bismo očuvali vrijednosti naslijeđenog moramo osigurati vrijednosti novoga u naslijeđu da bi jednoga dana ono postalo novo naslijeđe. Moramo pronaći **modele ponašanja** prema kojima novi zahvati nadograđuju i obogaćuju, a ne razaraju zatečeno.

Baština bez baštinika

Sintagma *baština bez baštinika*, stara pola stoljeća a potaknuta propadanjem graditeljskoga naslijeđa u Hrvatskoj, i danas je aktualna. Naslijeđe je propadalo tada, propada i sada. Što je tome razlog? Zašto se o naslijeđu govori afirmativno, a poduzima se premalo?

U *Strategiji zaštite, očuvanja i održivoga gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.-2015.* navedeni su brojni problemi:

- nezadovoljavajuće građevno stanje – zapuštenost, neodržavanje, ruševnost;
- nedovoljno razrađena metodologija i postupci za izradu konzervatorske i tehničke dokumentacije za obnovu uzrok je prespore i neodgovarajuće obnove, kojom se spomenička svojstva umanjuju;

- nedostatnost kriterija za postupke vrjednovanja kulturnih dobara nacionalnog, regionalnog i lokalnog značaja;
- nepostojanje modela upravljanja kulturnom baštinom zbog čega nema njihova sustavnog održavanja i korištenja (npr. za razvoj kulturnog i ostalih selektivnih oblika turizma);
- nedostatna sustavna promocija važnosti i vrijednosti kulturnih dobara te mogućnosti njihova uključenja u gospodarske tokove sredine u kojoj se nalaze;
- nedostatnost podzakonske regulative i nepostojanje odgovarajućih konzervatorskih podloga za izradu prostorno-planske dokumentacije što je temelj obnove i održivosti povijesnih cjelina.

Brojno naslijeđe i nadalje je u lošem stanju, nema namjenu, propada, nije uključeno u život gradova i naselja. Takvo stanje potaknulo je znanstveno-istraživački projekt *Urbanizam naslijeđa* s ciljem da na znanstveno utemeljen način pridonese rješavanju problema. Cilj je to i ovoga znanstvenog kolokvija pod nazivom *Modeli revitalizacije i unaprjeđenja kulturnog naslijeđa*.

Na dan 3. veljače 2017. u Registru nepokretnih kulturnih dobara Republike Hrvatske, koji se vodi u Ministarstvu kulture, upisano je 5608 dobara graditeljske baštine bez arheologije. Registar se sastoji od tri liste: zaštićena kulturna dobra (Z), kulturna dobra od nacionalnog značaja (N) i preventivno zaštićena kulturna dobra (P). Na Z-listi su 5232 dobra, od toga su 441 cjelina, 10 krajolika i 4781 pojedinačno nepokretno kulturno dobro. Na N-listi je 39 dobara (dvije cjeline i 37 pojedinačnih). Na P-listi je 337 dobara (31 cjelina, 2 krajolika i 304 pojedinačnih). Ukupno je zaštićeno 1140 kopnenih i podvodnih arheoloških lokaliteta (870 na Z-listi i 270 na P-listi).

Novi život naslijeđa

Temeljno je pitanje kako brojno propadajuće naslijeđe uključiti u suvremeni život, kako spriječiti njegovo propadanje, kako mu produljiti život, kako ga učiniti resursom koji će se sam održavati, kako ga kreativno i racionalno nadopuniti, osuvremeniti i učiniti ga aktivnim – a da ne izgubi svojstvo naslijeđa. Kako naslijeđe kao gubitnika, često shvaćenog kao teret zajednici, pretvoriti u dobitnika kao nositelja razvoja? Treba li graditi novo, dok nam naslijeđe propada?

Odgovore na ta pitanja možemo tražiti u sljedećim polazištima:

- kulturno naslijeđe ne shvaćati kao statičan zaštićeni objekt, kao mrtvi kapital, nego kao aktivni subjekt;
- ne štiti naslijeđe od ljudi, nego za ljude jer jedino život u naslijeđu osigurava njegov opstanak;
- naslijeđe mora dobiti novu priliku, novi život i novu namjenu jer u protivnom mu prijete nestanak;
- naslijeđe shvatiti kao resurs koji može stvoriti prihod za svoje održavanje i za lokalnu zajednicu, koja jamči njegovo očuvanje i kontinuitet;
- revitalizaciju naslijeđa razvijati na znanstveno utemeljenim i stručnim kriterijima te na održivim modelima;
- naslijeđe se mora moći razvijati u skladu sa suvremenim potrebama čovjeka i tehnološkim dostignućima;
- opstanak i budućnost naslijeđa povezati s urbanističkim i prostornim planiranjem, a u skladu sa zamislama održivog razvoja.

Od zaštite i očuvanja do unaprjeđenja i revitalizacije naslijeđa

U Hrvatskoj je duga tradicija zaštite kulturnoga naslijeđa. Sustav mjera zaštite je dobro poznat, ali najčešće završava na tome. Obnova kulturnoga naslijeđa samo radi obnove nije prihvatljiva i nije održiva jer se uloži velik novac, a naslijeđe i nadalje propada jer nije osigurano aktivno korištenje i novi život naslijeđa. Nedostaje sustav koji bi omogućio znanstveno utemeljeno, stručno relevantno i objektivno, multidisciplinarno, održivo i odgovorno skrbiti o sudbini brojnoga naslijeđa na tlu Hrvatske. Ključno je pitanje nova namjena naslijeđa u suvremenim okolnostima, a ona ovisi ponajprije o vrjednovanju naslijeđa. Sustavno vrjednovanje u Hrvatskoj nije provedeno, posljednje je rađeno prije više od pola stoljeća. Vjednovanje se provodi od slučaja do slučaja, što ne može dati zadovoljavajuće rezultate u cjelokupnom očuvanju i unaprjeđenju naslijeđa.

Aktivna i integralna zaštita kulturnoga naslijeđa

U Hrvatskoj se zaštita prvovažno provodi formalno-administrativno. Naslijeđe se ne promatra kao nešto što treba održavati (ulagati) i unaprjeđivati (razvijati), ne prepoznaje se kao izvor koji može donijeti dobit i samo sebe održavati. Nema dvojbe da naslijeđe moramo štititi i ono jest zaštićeno, ali neaktivna zaštita vodi propadanju i nestanku naslijeđa. Potrebno je razmišljati o aktivnoj zaštiti naslijeđa. To podrazumijeva da naslijeđe bude aktivni pokretač životnih, kulturnih, turističkih, gospodarskih i drugih aktivnosti. Promišljanje zaštite graditeljskoga naslijeđa u kontekstu urbanističkog i prostornog planiranja u Hrvatskoj je započelo 1960-ih godina. Takav pristup je anticipirao brojna načela zaštite koja su kasnije prihvaćena na međunarodnom planu. Zadnjih nekoliko desetljeća na to se gotovo zaboravilo. U zadnje vrijeme govori se o integralnoj zaštiti kao interdisciplinarnom pristupu kulturnom naslijeđu. Takav pristup nedvojbeno zahtjeva prostorno/urbanističko i ambijentalno promišljanje revitalizacije i unaprjeđenje naslijeđa. Jedino tako možemo postići dobre rezultate jer se naslijeđe ne sagledava samo za sebe, već kao dio šireg životnog prostora i lokalne zajednice.

Aktivno i pasivno naslijeđe

U Hrvatskoj je mnoštvo zanemarenog naslijeđa – brojni dvorci, renesansni ljetnikovci, plemićki gradovi/burgovi, vojne građevine od 16. do 19. stoljeća, tradicijska/vernakularna naselja, industrijsko naslijeđe, arheološka nalazišta, inženjerske građevine iz 18. i 19. stoljeća (stare ceste, mostovi) i dr. To je naslijeđe bez namjene ili bez trajne namjene, ne koristi se i propada. Takvo naslijeđe možemo smatrati pasivnim i mrtvim kapitalom. Potrebna mu je obnova i revitalizacija. Svaka namjena koja će produžiti život ili dati novi život takvom pasivnom naslijeđu je dobra namjena, čak i uz ustupke u odnosu na načela zaštite i obnove. Cilj mora biti spriječiti nestanak baštine! Idealne obnove su poželjne, ali nisu realne za svo to brojno naslijeđe. Zato je prijeko potrebno sustavno vrjednovanje kulturnog naslijeđa da bismo ono najvrjednije obnovili primjereno i stručno prihvatljivo. Kompromisi i manje zahtjevni uvjeti obnove mogu se primijeniti na naslijeđu koje je na nižoj vrjednosnoj ljestvici. Naslijeđu koje živi, koje možemo smatrati aktivnim, potreban je oporavak i unaprjeđenje – kao što su povijesna središta većine gradova, mali povijesni gradovi, stambena naselja, povijesna sela. Takvi prostori ne smiju osjetiti teret zaštite, već obrnuto, zaštitu treba afirmirati kao prednost jer donosi mogućnost sufinanciranja i povlastica za ulaganje u obnovu i revitalizaciju.

Održivost u očuvanju i revitalizaciji kulturnog naslijeđa

Zamisao održivog razvoja uključuje četiri glavne sastavnice – prostornu, ekonomsku, okolišnu i društvenu dimenziju održivosti. Za unaprjeđenje kulturnoga naslijeđa to ponajprije

podrazumijeva kontinuitet života i čovjekovih aktivnosti u građevinama i u prostorima naslijeđa te racionalno i svrsishodno gospodarenje s takvim i u takvim prostorima. Naslijeđe bez čovjeka nije moguće sačuvati i održati – neovisno radi li se o graditeljskom naslijeđu, nematerijalnom naslijeđu ili kulturnom krajoliku. Uspjeh revitalizacije naslijeđa ne ovisi samo o zaštiti, o vrsnoći projekta i njegovoj izvedbi, već i o ljudima koji će dati životnu dimenziju naslijeđu. Nije rijetkost da se naslijeđe obnovi, ali ono i nadalje ne živi jer nije dobilo namjenu, nije odabrana prikladna namjena, nije integrirano s lokalnom zajednicom ili to obnovljeno naslijeđe nisu prihvatili ljudi koji bi ga trebali koristiti. U takvim slučajevima naslijeđe jest tehničko-graditeljski obnovljeno, ali ne živi, nije revitalizirano, nije aktivno, i nadalje je pasivno.

Naslijeđe i turizam

Vjeruje se da je spoj turizma i kulturnog naslijeđa primjer održivoga i uspješnoga gospodarenja. Godišnja zarada svjetske turističke industrije je golema i stalno se povećava. Turizam velikim dijelom živi od kulturnog naslijeđa. Problem je što se vraća malo, nedovoljno ili ništa tom istom naslijeđu za njegovu obnovu i unaprjeđenje. To je prepoznato i UNESCO pa se razmišlja kako to ispraviti i učiniti održivim. Kulturno naslijeđe ne smije se shvatiti kao “roba” za iskorištavanje. U turističkom poduzetništvu, kojemu je cilj prvovažno zarada, često se obezvrjeđuje kulturni krajolik, uništava ga se i mijenja. Takav pristup nije prihvatljiv i nije održiv, ne samo s motrišta očuvanja kulturnog naslijeđa nego i s ekonomskog motrišta jer turizam upravo počiva na lijepom krajoliku i baštinskim vrijednostima.

Pravna zaštita prostora i naslijeđa

U situaciji smo da moramo skrbiti za pravnu i stvarnu fizičku zaštitu kulturnoga naslijeđa, a istodobno za pravnu zaštitu javnoga prostora i za pravnu zaštitu krajolika, koji su svakodnevno ugroženi i napadani. Trajna urbanistička načela u urbanizmu – “poštivanje prava trećih” te pristojno i obazrivo ponašanje u prostoru – u zadnje vrijeme blijedi, zaboravlja se i ignorira. Sve je pokriveno propisima i zakonima (birokratska zaštita), a stvarna pravna zaštita prostora ne postoji ili je nedostatna. Zakonodavna zaštita je prenormirana, komplicirana, neusklađena i suprotiva u brojnim zakonima i propisima. Svaki resor propisuje zakone i propise sa svoga motrišta, nitko ne usklađuje. Jedino ispravnom i kreativnom pravnom, a ne birokratskom zaštitom prostora, možemo osigurati stvarni održiv i prihvatljiv razvoj.

Stvarnost naslijeđa u Hrvatskoj

S obzirom na mnoštvo i dugu povijest kulturnoga graditeljskoga naslijeđa na tlu Hrvatske nedovoljno je primjera obnovljenog naslijeđa i njegove uspješne revitalizacije. Svijest o potrebi obnove naslijeđa postoji, ali kao da se očekuje da se obnova provodi sama po sebi na temelju deklaracija i načelnih stavova. Stvarnost s naslijeđem u Hrvatskoj je zabrinjavajuća. Tome u prilog govore brojni slučajevi i problemi.

Ako je u Hrvatskoj ugroženo naslijeđe pod zaštitom UNESCO-a, kako je onda s ostalim naslijeđem koje smo prepoznali vrijednim i zaštitili ga? Upozorava se na probleme koje valja riješiti u Nacionalnom parku Plitvička jezera, u Dubrovniku, Starigradskom polju na Hvaru, u Dioklecijanovoj palači, u povijesnoj jezgri Trogira. Sve je to naslijeđe prepoznato kao univerzalna svjetska vrijednost, a Hrvatska ne poduzima odgovarajuće i dostatne aktivnosti za njegovo stvarno (ne samo administrativno) očuvanje i unaprjeđenje.

Postoje primjeri dobre obnove i revitalizacije naslijeđa u Hrvatskoj, ali premalo je takvih slučajeva u odnosu na ukupnost naslijeđa kojega baštinimo u rasponu od nekoliko tisućljeća.

Naslijeđe između očuvanja i suvremenih potreba

Razmišljanja u Hrvatskoj glede revitalizacije kulturnog naslijeđa su statična i konzervativna te nesklona eksperimentiranju (barem na odabranim primjerima). Posljedica toga je mrtvilo, malobrojni slučajevi revitalizacije i propadanje većine naslijeđa jer se ono ne koristi. Stječe se dojam da je važnije formalno-birokratki zadovoljiti zaštitu naslijeđa, makar ono i nadalje propada, nego da liberaliziramo revitalizaciju uz poštovanje jasnih kriterija. Jedino povjerenje u novo i inovativno može pokrenuti pozitivne procese revitalizacije naslijeđa. Pozitivan proces podrazumijeva da baštinu ne shvaćamo kao teret i ograničenje, već kao izvoršte i pokretač razvoja. Valja učiti živjeti s naslijeđem i živjeti od naslijeđa jer cijelu Hrvatsku možemo smatrati parkom prirode i cijela je ispunjena naslijeđem – prirodnim i graditeljskim, materijalnim i nematerijalnim. Teret očuvanja i unaprjeđenja naslijeđa ne može biti samo na konzervatorima, konzervatorskim odjelima i Ministarstvu kulture.

Cjelovito sagledavanje naslijeđa

Nakon iskustva s regionalizacijom, koja je dovela do fragmentacije i selektivnog pristupa prema kulturnom naslijeđu, na svjetskoj razini se danas prepoznaje potreba sveobuhvatnoga pristupa. Fragmentirani i neusklađeni pristupi ne daju zadovoljavajuće rezultate. Pitamo se kako učinkovito i stvarno objediniti i uskladiti različite poglede različitih disciplina. Nitko se ne suprostavlja interdisciplinarnom i multidisciplinarnom pristupu, naprotiv prepoznaje se to neizostavnim i prijeko potrebnim, ali provedba je teška i spora jer traži puno vremena, usklađivanja i međusobnog uvažavanja. Pristup znanstvenog projekta *Urbanizam naslijeđa (Heritage urbanism – HERU)*, u sklopu kojega je organiziran ovaj znanstveni kolokvij, upravo potiče i afirmira cjelovitost obnove, revitalizacije i unaprjeđenja naslijeđa te upravljanja kulturnim naslijeđem.

Upravljanje naslijeđem

Kulturnim naslijeđem potrebno je upravljati, brinuti se za njega i unaprjeđivati ga. Želi se zaraditi na naslijeđu, ali se ne želi ulagati u naslijeđe. Takav način ponašanja je neodrživ i naslijeđe će ubrzo biti potrošeno. Ne mogu opstati obnove naslijeđa, posebice graditeljskoga naslijeđa, ako nisu ekonomski opravdane, unatoč tome što su stručno dobro izvedene. Nije dovoljna samo dobra izvedba obnove, potreban je dugoročni opstanak obnovljenog naslijeđa i pokretanje razvoja lokalne zajednice. Zato je potrebno u proces obnove i revitalizacije od početka ugraditi ekonomske kriterije i postaviti načela upravljanja naslijeđem nakon provedene graditeljske obnove.

Upravo su pronalazak prikladne namjene, ekonomski kriteriji obnove i revitalizacije te prikladni modeli upravljanja trenutno najvažniji aspekti u revitalizaciji kulturnog naslijeđa. Duga tradicija konzervatorstva i tehničke provedbe obnove svih vrsta i oblika naslijeđa u Hrvatskoj samo po sebi je baština i dobra tradicija. Međutim, to nije dovoljno u današnje doba kada moramo pronaći održive modele koji će osigurati trajni opstanak cjelokupne baštine i njeno uključenje u suvremeni život.

Problem revitalizacije kulturnoga naslijeđa ne može se riješiti selektivnim pristupom, ne može se rješenje očekivati samo u području kulture. Obnovu, revitalizaciju i unaprjeđenje kulturnoga naslijeđa moguće je riješiti samo sveobuhvatno – državnim strategijom,

koordiniranim akcijskim planom te aktivnim i promišljenim uključenjem svih nadležnih državnih institucija iz područja prostornog uređenja, regionalnog razvoja, gospodarstva, turizma, fiskalne politike, prometa i infrastrukture, pravosuđa i dr. Jedino takav pristup omogućava stvarno očuvanje, obnovu i revitalizaciju kulturnog naslijeđa te njegovo korištenje kao pokretača gospodarskog oporavka svih regija, gradova i sela. Time će se omogućiti da živimo od naslijeđa i u naslijeđu – nadograđujući, osuvremenjujući i unaprjeđujući to naslijeđe za nas same, ali i za naraštaje koji dolaze. Ne shvatimo li važnost sveobuhvatnog i održivost pristupa obnovi i revitalizaciji kulturnoga naslijeđa uspjeh ćemo očuvati samo zanemarivi dio onoga što smo baštinili. Bila bi to šteta jer kulturno naslijeđe, zajedno s prirodnim naslijeđem, može činiti značajan udio u gospodarskom razvoju i osiguranju temelja za dobar život u Hrvatskoj.